

Výkonnost odvětví

- Tempo růstu průmyslu se snížilo, tržby ve službách meziročně poklesly i ve srovnání za tři čtvrtletí**

Rozdílný vývoj průmyslu oproti odvětvím služeb se ve 3. čtvrtletí ještě zvýraznil. Zatímco průmysl si zejména díky zpracovatelům udržel meziroční růsty produkce i tržeb - a v porovnání tří čtvrtletí se tempo snížilo jen mírně -, téměř ve všech odvětvích tržních služeb se výkonnost měřená tržbami meziročně snížila, vč. srovnání za tři čtvrtletí. To znamená nepříznivý vývoj pro ekonomiku, protože odvětví služeb jako celek se podílejí zhruba dvěma třetinami na úhrnu hrubé přidané hodnoty v ekonomice a prakticky stejným podílem i na zaměstnanosti.
- Nejvyšší podíl průmyslu na vytvořené hrubé přidané hodnotě v ekonomice, ale s nejnižším příspěvkem za poslední dva roky**

Stejně jako ve 2. čtvrtletí participovala na výkonnosti ekonomiky měřené hrubou přidanou hodnotou i ve 3. čtvrtletí největší měrou průmyslová odvětví. Ta se podílela na jejím zpomaleném růstu (+1,1 %) plnými 1,4 p.b., sám zpracovatelský průmysl dokonce 2,6 p.b. Přesto šlo o nejnižší příspěvek za poslední dva roky. Nepříznivý vývoj stavebnictví hrubou přidanou hodnotu v ekonomice snižoval (-0,5 %), stejně jako některá odvětví služeb, tj. obchod, ubytování a pohostinství v úhrnu (-0,3 %) a také oblast informačních a komunikačních technologií (-0,2 p.b.) tažená dolů již několik let nedobrym stavem segmentu telekomunikací.

Služby celkově, tj. včetně služeb veřejných, zvýšily růst hrubé přidané hodnoty v ekonomice o 0,3 p.b. Byl to však jejich nejnižší příspěvek od 1. čtvrtletí 2010, který se navíc v každém čtvrtletí 2011 zmenšoval.

Hrubá přidaná hodnota v běžných cenách stoupla za ekonomiku vlivem poklesu cen (implicitní deflátor -2,3 %) jen o 0,7 %. Kromě činností v oblasti nemovitostí trpěl nejvíce meziročním snížením cen zpracovatelský průmysl, kde se ceny proti 3. čtvrtletí 2010 snížily o 5,6 %. Zřejmě i proto si udržel výkonnost v reálném vyjádření na dvojciferných tempech růstu nejen ve srovnání tří čtvrtletí (+13,6 %), ale i v oslabeném 3. čtvrtletí (+10,9 %).
- Velmi rychlá ztráta tempa průmyslové produkce ve 2. a zejména 3. čtvrtletí 2011**

Dynamika průmyslové produkce se v meziročním srovnání temp za tři čtvrtletí zhoršila oproti stejnému období 2010 jen mírně (reálně +8,3 % proti +9,7 %). V jednotlivých čtvrtletích 2011 však byla ztráta tempa velmi výrazná – z +12,3 %, na +9 % až po +3,7 % ve 3. čtvrtletí 2011. Zatímco ve 2. čtvrtletí 2011 bylo v meziročních poklesech pět odvětví zpracovatelského průmyslu i průmyslové odvětví výroby a rozvodu elektřiny, plynu a vody, ve 3. čtvrtletí už jedenáct – kromě potravinářství, dřevařství, výroby počítačů a elektroniky (a průmyslového odvětví výroby a rozvodu elektřiny, plynu a vody) zaznamenala nově meziroční pokles výroba nápojů, oděvní průmysl, tiskařský průmysl, koksárenství a rafinované ropné produkty, chemický průmysl i farmaceutický průmysl a výroba ostatních nekovových minerálních výrobků, kam patří např. sklářský a keramický průmysl. Naopak z poklesů se ve 3. čtvrtletí dostalo papírenství a nábytkářský průmysl.
- Výroba aut nadále určuje růst zpracovatelského průmyslu - na jeho přírůstek o 3,7 % se podílela 3,4 p.b. při silném růstu tržeb i na domácím trhu**

Výroba automobilů i ve 3. čtvrtletí meziročně výrazně stoupla – bylo o pětinu vyšší (+20,7 %), podobně jako ve 2. čtvrtletí (+20,7 %). Výsledku napomohl extrémní červencový přírůstek s produkcí aut vyšší o 37,2 % než v červenci 2010. V mezikvartálním srovnání většina odvětví zpracovatelského průmyslu nerostla. Výjimkou bylo papírenství, hutní prvovýroba, kožedělný průmysl, výroba ostatních dopravních prostředků, resp. i zmírnění dosavadních poklesů v potravinářství.

Tržby v průmyslu (+3,9) se zvýšily jen nepatrně rychleji než produkce, přičemž ale z prodeje na domácím trhu stržily průmyslové firmy méně než před rokem. Velmi silné však byly tržby z přímého vývozu (+14,5 %) – zde přes pětinu více stržily v meziročním srovnání nejen automobilky, ale i firmy vyrábějící ostatní dopravní prostředky, kožedělné výrobky, producenti počítačů a elektronických zařízení (postrádající však výrazně nové zakázky z domácího trhu), farmaceutické firmy a firmy podnikající v odvětví tisk a rozmnožování nahraných nosičů. Téměř také tak silně rostly tržby z přímého vývozu za hutní a chemické výrobky.

Vysoký růst tržeb z přímého vývozu u mnoha zpracovatelů byl výrazným pozitivním

prvkem vývoje ekonomiky ve 3. čtvrtletí. Tržby z prodejů na domácí trh se snížily o 5 %, a to i zpracovatelům (-4,1 %). Výjimkou byla opět výroba aut (+11,8 %).

- **Průmyslové zakázky rostly značně pomaleji oproti 1. čtvrtletí**

Hodnota nových zakázek zůstala stejná jako ve 3. čtvrtletí 2010 díky kontraktům ze zahraničí (7,6 %), zájem z tuzemska se o 11,8 % propadl po poklesu o 0,5 % ve 2. čtvrtletí. Zakázkové krytí postrádají především firmy vyrábějících počítače a elektronické a optické přístroje (-20,4 %), a to výlučně z tuzemska (-60,4 %). Nové zakázky pro automobilky z tuzemského ani zahraničního trhu však neklesly (+2,2 %, resp. +5,8 %), i když jejich tempo bylo oproti 2. čtvrtletí jen poloviční.

- **Propad inženýrských staveb o 15,5 % snížil ve 3. čtvrtletí stavební produkci o desetinu...**

České stavebnictví nadále postrádá stavby většího rozsahu. Tento fakt je hlavní příčinou dalšího prohloubení poklesu stavební produkce, která se ve 3. čtvrtletí meziročně snížila reálně o 9,7 % - inženýrského stavitelství pokleslo o 15,5 %, pozemní stavitelství o 6,8 %. V úhrnu za tři čtvrtletí (-2,5 %) byl výsledek stavebnictví lepší než v roce 2010 (-11,3 %), protože produkce pozemního stavitelství v tomto srovnání prakticky stagnovala (-0,2 %). Nelze však hovořit o oživení. Jde o zlepšení „optické“, neboť srovnávací základna roku 2010 byla právě v těchto čtvrtletích extrémně nízká (nejhorší v 1. čtvrtletí s poklesem o 23 %).

- **... a počty zaměstnanců klesají nepřetržitě již dvanáct čtvrtletí za sebou**

Odvětví ztrácí značné množství zaměstnaneckých pracovních míst – ve srovnání tří čtvrtletí klesl průměrný evidenční počet zaměstnanců o 5,5 % (v samotném 3. čtvrtletí o 5,8 %). Průměrný počet zaměstnaných osob se však snížil o 1,2 % (ve 3. čtvrtletí o 1,4 %). Tento trend potvrzuje jednak zhoršující se zaměstnanost ve stavebnictví obecně (místa se ztrácejí setrvale již tři roky) a dále i fakt, že zachovávána jsou spíše pracovní místa nezaměstnaneckého charakteru (práce na živnostenský list, dohody), což bývá v dobách recese v odvětvích typické.

- **Tržby v maloobchodě dále ztratily na tempu**

Lidé reagují na nepříznivý vývoj mezd a životních nákladů omezením zbytných nákupů, ale i potravin. Celkové tržby v maloobchodě ve 3. čtvrtletí tak dále ztratily na tempu - meziročně stouply reálně jen o 0,5 %, za tři čtvrtletí o 2,1 %. Nebytí prodejů motorových vozidel¹ (+4,7 %), jejichž vliv ale postupně slábl (za tři čtvrtletí +6,3 %), maloobchodní tržby by zřejmě meziročně nevzrostly.

- **Prodej potravin se snižuje a za tři čtvrtletí byl jejich meziroční pokles evidován podruhé za celou dekádu**

Lidé omezili především nákupy potravin. Ve 3. čtvrtletí jich proti stejnému období 2010 nakoupili reálně o 2,7 % méně, za tři čtvrtletí o 0,5 % méně. Jde o velmi negativní zjištění, neboť za celou uplynulou dekádu klesly tržby za potraviny ve srovnání tří čtvrtletí pouze jednou, a to v krizovém roce 2009. Podle měsíčních indexů tržeb klesaly prodeje potravin setrvale od května do října 2011. Obliba nákupů po internetu se mírně snížila (+8,9 %, resp. +13,9 %). Tržby čerpacích stanic jsou (s výjimkou srpna 2011) v neustálém v poklesu od května 2010.

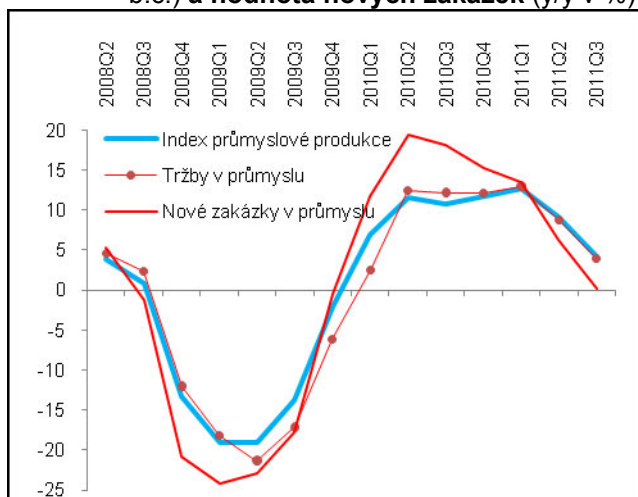
- **Tržby ve službách se propadly hlouběji než ve 2. čtvrtletí**

Oslabenou poptávku po službách potvrzuje i vykázané tempo tržeb. Ty ve 3. čtvrtletí meziročně za služby celkem klesly (-3,9 %), hlouběji než ve 2. čtvrtletí. Byly dokonce meziročně níž i v porovnání tří čtvrtletí, stejně jako v letech 2009 a 2010, takže pokrizové oživení je z tohoto pohledu překvapivě malé.

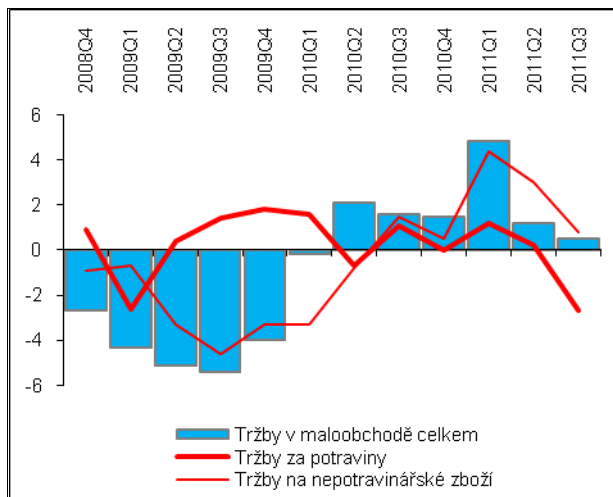
Tempo tržby v dopravě a skladování tlačila ve 3. čtvrtletí meziročně níž pozemní doprava, což je překvapivé vzhledem k její vazbě na výrobu, která v té době ještě rostla. Objevil se pokles tržeb za ubytování a stravovací služby vlivem nižších tržeb v restauracích, opět méně stržilo za své služby celé odvětví informačních a komunikačních technologií, v němž se tržby telekomunikačních operátorů propadly o desetinu. Od 2. čtvrtletí 2009 jsou stále meziročně nižší tržby v oblasti nemovitostí, od počátku roku 2009 pak i profesní, vědecké a technické činnosti jako celek. Rostly jen tržby administrativních a podpůrných služeb díky přírůstkům u agentur práce, které odpovídají příznivé změně na pracovním trhu (více v kap. Trh práce).

¹ Maloobchodní prodej aut a prodej pohonných hmot zahrnuje i nákupy podnikatelů, což nelze od nákupů obyvatelstva statisticky oddělit.

Graf č. 5 Průmyslová produkce (reálně), tržby (v b.c.) a hodnota nových zakázek (y/y v %)

Graf č. 6 Tržby v maloobchodě (reálně, y/y v %)

Pramen: ČSÚ